

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΑΡΧΑΙΑ

Β' Γενικού Λυκείου
Ανθρωπιστικών Σπουδών

Σάββατο 14 Απριλίου 2018 | Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΘΕΜΑ Β

B1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αντιλήφθηκα τώρα πια, κύριοι βουλευτές, επειδή δηλαδή, αν και ήμουν νεότερος, επιχείρησα να μιλήσω ενώπιον της Εκκλησίας του Δήμου. Εγώ όμως στην αρχή αναγκάστηκα να αγορεύσω για προσωπικές μου υποθέσεις, έπειτα όμως μου φαίνεται πως κι ο ίδιος πράγματι επέδειξα μεγαλύτερη φιλοδοξία απ' όση έπρεπε, από τη μία, επειδή αναλογιζόμουν τους προγόνους, ότι δηλαδή ποτέ δεν είχαν πάψει να ασχολούνται με τα κοινά της πόλης, ότι μερικοί δυσανεστούνται (ή ενοχλούνται) εναντίον μου και γι' αυτά, και από την άλλη, επειδή έβλεπα εσάς (γιατί πρέπει βέβαια να λέμε την αλήθεια) να θεωρείτε ότι μόνο αυτοί οι άνθρωποι είναι αξιόλογοι, επομένως, ποιος (πολίτης) βλέποντας ότι εσείς έχετε αυτή τη γνώμη, δεν θα παρακινούνταν (:φιλοδοξούσε) να ενεργεί και να μιλά για το καλό της πόλης; Κι ακόμα, γιατί θα αγανακτούσατε με τέτοιους ανθρώπους; Γιατί γι' αυτούς δεν είναι άλλοι οι κριτές παρά μόνο εσείς.

B2. α.

1^ο επιχείρημα

Ο Λυσίας παραδέχεται ότι βρέθηκε στην ανάγκη να πάρει το λόγο για προσωπική του υπόθεση δείχνοντας όμως υπέρμετρη φιλοδοξία και υπερβάλλοντα ζήλο καθώς επιδίωκε να μιμηθεί τους προγόνους του

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

(ψυχολογικό – ηθικό επιχείρημα - παράγραφος 20).

Αξιολόγηση:

Με ευγένεια και ειλικρίνεια παραδέχεται ότι τότε έδειξε υπερβαλλοντα ζήλο και ότι η πολιτική του φιλοδοξία ήταν μεγαλύτερη από αυτή που έπρεπε. Όμως θεωρεί πως δεν το έκανε από αλαζογεία γιατί είχε για τη στάση του εκείνη σοβαρά κίνητρα. Το πρώτο ήταν η διάθεσή του να μιμηθεί τους προγόνους που συνεχώς ασχολούνταν με τα κοινά για το συμφέρον της ελεύθερης πολιτείας τους. Επιθυμούσε λοιπόν να υιοθετήσει και αυτός την έντονη πολιτική τους δράση και συμπεριφορά, την έμπρακτη φιλοπατρία τους. Αναφέρεται στους προγόνους και έμμεσα στο ένδοξο παρελθόν της πόλης. Επιτυγχάνει όλοι οι Αθηναίοι ακροατές και οι βουλευτές που θα τον κρίνουν να τον αντιμετωπίσουν με εύνοια εφόσον έχουν κυριευτεί με αίσθημα υπερηφάνειας. Πάντως οι πρόγονοι δεν ήταν πάντα παράδειγμα για μίμηση.

2^ο επιχείρημα

Επιπλέον, έβλεπε ότι οι βουλευτές θεωρούσαν άξιους πολίτες εκείνους που καταπιάνονταν με τα κοινά και συμμετείχαν ενεργά στις υποθέσεις της πόλης κι έτσι κι αυτός με τη σειρά του παρακινήθηκε να μιλήσει για τα κοινά. (ψυχολογικό- ηθικό επιχείρημα - παράγραφος 21)

Αξιολόγηση:

Το δεύτερο επιχείρημα στοχεύει κυρίως στην ικανοποίηση των βουλευτών. Με αυτή τη φιλοφρόνηση τους κολακεύει καθώς κατά την κρίση του έχουν υψηλή δημοκρατική συνείδηση και καταξιώνουν τους δραστήριους πολιτικούς άνδρες. Το δεύτερο λοιπόν κίνητρο για την πολιτική φιλοδοξία του Μαντίθεου ήταν η πρόθεσή του να ανταποκριθεί στην αντίληψη των ίδιων των βουλευτών για όσους ασχολούνταν με τα κοινά. Οι μόνοι καταξιωμένοι ήταν οι "πράττοντες τά τῆς πόλεως". Αυτό ακριβώς το αξιολογικό κριτήριο παρακίνησε και τον ίδιο καθώς η έμπρακτη ανάμειξη με την πολιτική καθιστά άξιο τον Αθηναίο. Υμνεί λοιπόν τους βουλευτές και τους θέτει προ των ευθυνών τους. Αν αποδοκιμάσουν την φιλοδοξία του αποδοκιμάζουν πρώτιστα τον εαυτό τους. Καθιστά λοιπόν την προσωπική του υπόθεση κοινή υπόθεση των βουλευτών (δικανική μέθεξη). Με αυτόν τον τρόπο ο Μαντίθεος ασκεί πάνω τους ψυχολογική πίεση καθώς οι κριτές

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

δεν μπορούν να αρνηθούν τον καθοδηγητικό τους ρόλο. Ωστόσο, η ψυχική ευαρέσκεια δεν είναι και αποδεικτικό στοιχείο μιας θέσης.

- B2. β.** Οι ρητορικές ερωτήσεις διεγείρουν την προσοχή των ακροατών, δίνουν παλμό και ζωντάνια στο λόγο. Έχουν μοναδικό σκοπό τον ψυχολογικό επηρεασμό των ακροατών. Η πρώτη ισοδυναμεί με έντονη κατάφαση: «τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη... (=πᾶς τίς ἂν ἐπαρθείη)» και η δεύτερη ισοδυναμεί με έντονη άρνηση: «τί ἂν τοῖς τοιοῦτοις ἄχθοισθε ... (=οὐδέν ἂν ...ἄχθοισθε).

B3. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Οι παράγραφοι 20-21 αποτελούν τον επίλογο της απολογίας του Μαντίθεου. Σε κάθε επίλογο ο ρήτορας επιδιώκει τα εξής:

- Να ανακεφαλαιώσει κάποια γεγονότα στα οποία ήδη αναφέρθηκε για να πετύχει την «ανάμνησιν».
- Να τονίσει ή να μειώσει τη σημασία ορισμένων άλλων.
- Να συγκινήσει τους ακροατές με την παθοποιία που καταλήγει σε προτροπή ή αποτροπή
- Να καταστήσει τους ακροατές ευνοϊκούς για τον εαυτό του και δυσμενείς για τον αντίπαλό του.

Στο συγκεκριμένο όμως επίλογο ο Λυσίας καινοτομεί εισάγοντας ένα νέο θέμα: ο Μαντίθεος απολογείται για το γεγονός ότι δημηγόρησε σε νεαρή ηλικία και εξηγεί τους λόγους που τον ώθησαν στην ενασχόληση με τα κοινά. Τα αίτια αγόρευσης του Μαντίθεου σε μικρή ηλικία ήταν τα ακόλουθα:

- Η ανάγκη να διασώσει την πατρική περιουσία από τη δήμευση («ήναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἑμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι»).
- Μεγαλύτερη φιλοτιμία από όσο έπρεπε («φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος»).
- Η οικογενειακή παράδοση ευνοούσε την ενασχόληση με τα κοινά («ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες»).
- Παραιτήθηκε από το γεγονός ότι οι συμπολίτες του θαυμάζουν και θεωρούν άξιο μόνον όποιον ασχολείται με τα πολιτικά («ἅμα δὲ ὑμᾶς ὀρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρηὶ λέγειν) τοὺς τοιοῦτους μόνους ἀξιούς <τινὸς> νομίζοντας εἶναι»).

Ο συγκεκριμένος επίλογος συνεπώς δεν ανταποκρίνεται πλήρως στα γνωστά αιτήματα της ρητορικής τέχνης. Ο ρήτορας:

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

- α. Δεν συγκεφαλαιώνει τα σημαντικότερα απ' όσα είπε ανασκευάζοντας τις εις βάρος του κατηγορίες (παράγραφοι 4-19).
- β. Αποφεύγει να τονίσει ή να μειώσει τη σημασία των άλλων.
- γ. Δεν παρακαλεί τους βουλευτές να εγκρίνουν την εκλογή του και με έμμεσο τρόπο επιχειρεί να τους προδιαθέσει ευνοϊκά προς αυτόν.
- δ. Ενώ βρίσκεται στη διήγηση - απόδειξη, αντικρούει ακόμα ένα στοιχείο του κατηγορητηρίου.
- ε. Τελειώνει απότομα την απολογία του προκαλώντας αίσθηση στους βουλευτές και αφήνοντάς τους ανεπηρέαστους στην απόφασή τους.

Έτσι, ο επίλογος έχει πρωτοτυπία και εκφραστική δύναμη, δεν ακολουθεί τους τυπικούς κανόνες της ρητορικής τέχνης. Με τον τρόπο που επιλέγει ο Λυσίας να ολοκληρώσει το λόγο, διαλύει και τις τελευταίες αρνητικές εντυπώσεις που ενδεχομένως υπάρχουν στις σκέψεις των ακροατών για τον Μαντίθεο. Παράλληλα βρίσκει την ευκαιρία να εξάρει τη σημασία του θεσμού της δοκιμασίας και το ρόλο των βουλευτών στη δημοκρατία. Οι ίδιοι οι βουλευτές κρίνουν την καταλληλότητα των υποψήφιων βουλευτών και η δοκιμασία λειτουργεί ως ασφαλιστική δικλείδα του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Η μορφή αυτή του επιλόγου που επιλέγει ο Λυσίας ταιριάζει:

- Με την αυτοπεποίθηση του Μαντίθεου που διαπνέει ολόκληρο το λόγο. Ήταν βέβαιος ότι ανέτρεψε το κατηγορητήριο και δεν χρειαζόταν την «ανάμνησιν». Ήταν εξάλλου περήφανος νέος και δεν του άρμοζε να παρακαλέσει τους βουλευτές (γι' αυτό αποφεύγει την «παθοποιία» στο τέλος). Άλλωστε θεωρούσε τιμή για τους κατηγορούς κάθε άλλη αναφορά σε αυτούς.
- Με το ύφος του Λυσία που δεν έχει διατηρήσει τυπική μορφή στο λόγο, παραλείποντας ό,τι τεχνητό και προσχεδιασμένο. Εξάλλου, χαρακτηριστικό των λόγων του Λυσία είναι ότι διατηρεί τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του ομιλητή ώστε τα λεγόμενά του να ανταποκρίνονται στο μορφωτικό και πνευματικό του επίπεδο και να δημιουργείται η εντύπωση ότι ο λόγος δεν είναι προσχεδιασμένος από επαγγελματία λογογράφο και να χαρακτηρίζεται αυτός από φυσικότητα και αμεσότητα.

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

B4. 1. Λάθος 2. Λάθος 3. Λάθος 4. Σωστό 5. Λάθος

B5. α. απόρρητος: λέγειν
παράδοξος: δοκῶ
είδωλο: ὀρῶν
ανακωχή: ἔχοντας
έρανος: ἐπαρθείη

β. ἄχθομαι ≠ ἡδομαι
αἴρω ≠ καθαιρῶ
παύω ≠ ἄρχομαι
ένθυμοῦμαι ≠ ἐπιλανθάνομαι
λέγω ≠ σιγῶ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. α) ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αν όμως κάποιος με ρωτούσε, αν νομίζω ότι ακόμη και τώρα οι νόμοι του Λυκούργου παραμένουν αμετάβλητοι, δεν θα το έλεγα πλέον με σιγουριά μα το Δία. Διότι γνωρίζω ότι οι Λακεδαιμόνιοι τον προηγούμενο καιρό προτιμούσαν έχοντας μέτρια αγαθά να ζουν μαζί μάλλον, παρά να διαφθείρονται με την κολακεία διοικώντας τις πόλεις ως αρμοστές. Και γνωρίζω ότι παλαιότερα φοβούνταν να έχουν φανερά χρυσό. Τώρα όμως (γνωρίζω) ότι μερικοί και υπερηφανεύονται επειδή έχουν (χρήματα). Και ξέρω καλά ότι προηγουμένως γίνονταν για το λόγο αυτό απελάσεις ξένων και ότι δεν επιτρεπόταν να φύγει κάποιος έξω από τη χώρα, για να μην παρασύρονται οι πολίτες από τους ξένους στην εύκολη ζωή. Τώρα όμως γνωρίζω καλά ότι αυτοί που θεωρούνται ότι είναι πρώτοι φροντίζουν πώς να μην πάψουν ποτέ να είναι αρμοστές σε ξένη χώρα. Και άλλοτε φρόντιζαν άξιοι ηγεμόνες να είναι, ενώ τώρα προσπαθούν πώς να γίνουν περισσότερο άρχοντες, παρά πώς θα γίνουν άξιοι αυτού του πράγματος.

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

β) Το κείμενο αναφέρεται στη ζωή των Λακεδαιμονίων. Σε αυτό ο ιστορικός Ξενοφών μάς παρουσιάζει με τρόπο σαφή και αναλυτικό τη συμπεριφορά των Σπαρτιατών τόσο στην πολιτική και οικονομική ζωή, όσο και στις μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις.

Πιο συγκεκριμένα, στο παρελθόν οι Σπαρτιάτες ήταν ολιγαρχέστεροι, εφόσον προτιμούσαν να έχουν μέτρια εισοδήματα και να ζουν στον τόπο καταγωγής τους, χωρίς να ενδιαφέρονται να αναλαμβάνουν τη διοίκηση μιας πόλης ως αρμοστές και να διακινδυνεύουν να διαφθείρονται με την κολακεία. Επιπλέον, όσον αφορά τα οικονομικά τους οι πιο πολλοί έκρυβαν από φόβο ότι διέθεταν χρήματα. Ωστόσο, τώρα πια, αρκετοί είναι εκείνοι οι οποίοι επιδεικνύουν με διάθεση έπαρσης τον πλούτο τους. Μάλιστα είναι χαρακτηριστικό ότι επικρατούσε στην αρχαία Σπάρτη η ξηνηλασία, κατά την οποία απομακρύνονταν οι ξένοι από τη χώρα τους, μην τύχει και προσβάλλουν τα έθιμα, τον τρόπο ζωής τους και κυρίως μην τους παρασύρουν σε μια εύκολη, ράθυμη ζωή. Τώρα πια, όμως, αυτοί που υπερτερούν σε δύναμη επιδιώκουν να μην σταματήσουν ποτέ να αναλαμβάνουν αρμοστές στις πόλεις. Ως εκ τούτου παλιά ενδιαφέρονταν να είναι άξιοι ηγεμόνες, ενώ τώρα άξιοι αρμοστές σε ξένες πόλεις.

Γ2.

- διαμενεῖν
- εἶπέ
- ἤρεῖτο
- σχέζ
- μάλα
- διέφθαρθε
- φανῆ
- οἶ-αἶ-ᾶ
- κέκτηνται
- ὦ πολῖτα

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

Γ3. α) Λυκούργου: γενική ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική του δημιουργού στο «νόμοι».
αίρουμένων: κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο αντικείμενο του ρήματος «οίδα» (γνωστικό ρήμα), δηλαδή στο «Λακεδαιμονίους».
άλλήλοι: αντικείμενο του απαρεμφάτου «συνείναι».
τούτου ἔνεκα: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στη μετοχή «γιγνομένας».
πρώτους: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του απαρεμφάτου «εἶναι», δηλαδή στη μετοχή «τούς δοκοῦντας».
τούτων: γενική ως ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική της αξίας στο επίθετο «ἄξιοι».

β) εἰ δέ τίς με ἔροιτο: Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση, που εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο εἰ, εκφέρεται με ευκτική και σε συνδυασμό με τη δυνητική ευκτική της κύριας πρότασης που ακολουθεί «οὐκ ἂν εἴποιμι» σχηματίζει τον ανεξάρτητο υποθετικό λόγο της απλής σκέψης του ομιλούντος. Συντακτικά λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της υπόθεσης ή της προϋπόθεσης στο ρήμα της κύριας πρότασης «οὐκ ἂν εἴποιμι» από το οποίο και εξαρτάται.

εἰ καὶ νῦν ἔτι μοι δοκοῦσιν οἱ Λυκούργου νόμοι ἀκίνητοι διαμένειν: Δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, ολικής αγνοίας, μονομελής, που εισάγεται με το ερωτηματικό εἰ, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό. Συντακτικά λειτουργεί ως ἔμμεσο αντικείμενο στο ερωτήσεως σημαντικό ρήμα «ἔροιτο» που προηγείται στην υποθετική πρόταση, από το οποίο μάλιστα εξαρτάται.

γ) μοι δοκεῖ τούς Λυκούργου νόμους ἀκινήτους διαμένειν.